

Persconferentie: De Nederlandse conjunctuur in 2007, d.d. 14 februari 2008.

Sheet 1: Opening

Het CBS publiceert vandaag het eerste cijfer van de economische groei over het vierde kwartaal en de voorlopige jaarraming voor het gehele jaar 2007 van de belangrijkste economische variabelen. We komen vandaag ook met het inflatiecijfer over januari 2008.

Sheet 2: Bbp-groei tot en met derde kwartaal 2007

Op deze sheet ziet u de jaar-op-jaarmutatatie van het bruto binnenlands product (bbp) tot en met het derde kwartaal van 2007. U zult het beeld herkennen uit de eerdere persberichten.

Sheet 3: Bbp-groei tot en met vierde kwartaal 2007

Het bbp was in het vierde kwartaal 4,4 procent hoger dan een jaar eerder. Dit is de hoogste kwartaalgroei sinds 2000. Met de eerste raming van het vierde kwartaal komt de economische groei in 2007 uit op 3,5 procent. De groei is in de loop van het jaar toegenomen. Deze beweging is vooral toe te schrijven aan de ontwikkeling van de gasproductie. In de eerste twee kwartalen noteerde die forse mincijfers, maar in de laatste twee kwartalen juist een sterke plus. Per saldo had gas op jaarbasis in 2007 bijna geen effect op de economische groei!

Om een zo goed mogelijk beeld te geven van de conjuncturele stand van zaken wordt de groei van het bbp ook ten opzichte van het voorgaande kwartaal berekend. Hierbij wordt gecorrigeerd voor seizoen- en werkdageffecten. Het vierde kwartaal telde een werkdag meer dan het vierde kwartaal van 2006. In het vierde kwartaal van 2007 bedroeg de kwartaal-op-kwartaalgroei 1,2 procent. In het derde kwartaal was dit zelfs 1,9 procent, de hoogste kwartaal-op-kwartaalgroei in meer dan tien jaar.

We gaan 2007 uit met een Nederlandse economie die op volle toeren draait. Globaal corrigerend voor het gaseffect is de groei robuust en vrijwel in lijn met de gemiddelde groei in de eerste drie kwartalen.

Sheet 4: Bbp-groei en werkgelegenheid

In deze grafiek zijn de economische groei en de groei van de werkgelegenheid vanaf 1980 opgenomen. Tevens is het langjarige gemiddelde van de bbp-groei weergegeven. Dat gemiddelde is 2,5 procent.

Het groeicijfer van 3,5 procent in 2007 is de hoogste groei in 7 jaar. In 2002 en 2003 zaten we nog in de buurt van de nullijn, in 2004 zette het herstel in, om in 2006 voor het eerst boven het langjarige gemiddelde uit te komen.

De arbeidsmarkt reageert met enige vertraging op de economische ontwikkeling. In 2004 groeide de economie al met 2,2 procent terwijl de werkgelegenheid nog met meer dan 1 procent terugliep. Een fikse arbeidsproductiviteitsstijging die hoort bij een herstel van de conjunctuur. In 2006 nam het aantal banen weer flink toe, na vier jaar daling van de werkgelegenheid. In 2007 liet de werkgelegenheid een forse groei zien van 2,6 procent. Een percentage vergelijkbaar met de hoogconjunctuur in de tweede helft van de jaren negentig. De forse versnelling van de werkgelegenheidsgroei in 2007 is tegelijk de oorzaak van een minder sterke arbeidsproductiviteitsstijging.

Sheet 5-6: Bbp-groei internationaal

Nu besteden we aandacht aan de bbp-groeicijfers van Nederland, Duitsland, de eurozone en de Verenigde Staten.

Ook in internationaal opzicht doet Nederland het erg goed. Binnen Europa presteerde Nederland in 2007 net als in 2006, boven het gemiddelde van het eurogebied, en de EU-27 waarin ook de nieuwe lidstaten zitten. In Nederland ligt de groei met 3,5 procent, 0,7 procentpunt hoger dan de gemiddelde groei in de eurozone. De groei van de eurozone is gebaseerd op de eerste drie kwartalen en komt uit op 2,8 procent, net zo hoog als in 2006 en flink hoger dan in de periode 2001-2005.

De economie in de Verenigde Staten loopt in ontwikkeling voor op Europa. Dat het in de Verenigde Staten minder goed gaat is bekend. Na een aantal jaren met groeicijfers rond de 3 procent komt de groei in 2007 bijna een procentpunt lager uit, net boven de 2 procent. Veel economen en media verwachten een terugval in de Verenigde Staten. Wanneer, of en hoe dit effect heeft op onze economie is niet te voorspellen.

Sheet 7: Bestedingen

Als we nu terugkeren naar Nederland, dan zien we in deze sheet de ontwikkeling van de verschillende bestedingscategorieën van het bbp.

De Nederlandse uitvoer is ook in 2007 sterk toegenomen. De uitvoer nam met 6,4 procent toe en blijft hiermee de belangrijkste motor van de economische groei. De exportgroei kwam allereerst voor rekening van de wederuitvoer, maar de uitvoer van Nederlands product die toenam met bijna 4 procent, is uiteraard belangrijker voor de economische groei. Nederland blijft profiteren van de groei van de wereldhandel. De sterke euro lijkt vooralsnog geen invloed te hebben gehad op de verkoop van Nederlandse producten.

De consumptie van huishoudens leverde ook een belangrijke bijdrage aan de economische groei in Nederland. Vooral de consumptie van duurzame goederen is in 2007 sterk gestegen (meer dan 4 procent). De koopbereidheid is nog steeds op peil ondanks een flinke daling van het consumentenvertrouwen in september. Er is meer geld onder de mensen omdat er meer banen zijn die zorgen voor extra inkomen.

De sterke groei van de overheidsconsumptie kwam vooral door een verder aantrekkende groei van de zorguitgaven.

De groei bij de investeringen bleef hoog met 4,9 procent in 2007. Vooral het bedrijfsleven investeerde volop in nieuwe bedrijfsgebouwen, machines en computers. Dit hangt samen met het aantrekken van de vraag, innovatie en een rooskleurig beeld van de toekomst. Het producentenvertrouwen bereikte in januari 2008 een recordhoogte. Het gestegen producentenvertrouwen wijst op een opperbeste stemming van de bedrijven. De investeringen in woningen namen ook verder toe.

Sheet 8: Productie bedrijfstakken

De bouwnijverheid is in 2007 het sterkst gegroeid. Deze sector profiteerde van de sterk aangetrokken investeringen in bedrijfsgebouwen.

De handel en horeca laten ook weer een hoog groeicijfer zien. Dit kwam vooral door de sterke groei van de groothandel (wederuitvoer) en detailhandel.

De industrie zette de goede groeicijfers van 2006 voort. De metaal, vooral de machinebouw en de transportmiddelenindustrie, maakte een bloeiperiode door. De goede gang van zaken hangt samen met de toegenomen investeringsbereidheid in Nederland en internationaal. Aan het eind van het jaar vlakke de productie-groei in de industrie wat af.

De transportsector groeide in lijn met de gemiddelde groei van de toegevoegde waarde. De concurrentie van andere EU-landen is toegenomen.

De delfstoffenwinning liet een kleine plus zien. Dit is de resultante van grote krimp in de eerste twee kwartalen, en een zeer sterke plus in de tweede helft van het jaar. Het weer speelt een alles bepalende factor in de gasproductie, de zeer warme herfst en winter van 2006 zorgde voor een relatief sterke stijging van de vraag naar aardgas in de tweede helft van 2007. De gasproductie werkt direct in het bbp door.

De financiële en zakelijke dienstverlening levert weer een belangrijke bijdrage aan de economische groei. De uitzendbranche noteert nog steeds een groei van dubbele cijfers. De vraag naar flexibele arbeidskrachten is onverminderd hoog. Ook de overige zakelijke dienstverlening (zoals ICT-bedrijven, organisatie- en adviesbureaus, en accountantskantoren) deden het goed in 2007. Zelfs de banken zagen hun productie toenemen.

De groei bij de overheid was met 1 procent bescheiden, maar lag wel hoger dan in de afgelopen paar jaar. De zorgsector groeide wel aanzienlijk in 2007. Daar hangt uiteraard wel een prijskaartje aan.

Sheet 9: Banengroei

De arbeidsmarkt floreerde in 2007. Het herstel dat in 2006 al goed zichtbaar was, heeft zich versterkt doorgezet. Ieder kwartaal kwam de groei van het aantal banen ruim boven de 2 procent uit. Het aantal banen is dan ook hard toegenomen, in de tweede helft van 2007 werkten er zo'n 180 duizend mensen meer dan een jaar eerder. De werkgelegenheid is vooral toegenomen in de uitzendbranche, zakelijke dienstverlening, handel, horeca en zorgsector. De extreme groei van de uitzendbranche wijst enerzijds op flexibiliteit op de arbeidsmarkt, anderzijds kunnen werkgevers zich dit nog steeds veroorloven.

Sheet 10: Werkloosheid en vacatures

De verbetering van de economie heeft geleid tot meer banen. Dit vertaalt zich voor een deel ook in een daling van de werkloosheid. Eind 2007 is de werkloosheid afgenomen tot 314 duizend, een afname van 69 duizend werklozen. De mijlpaal van 300 duizend werklozen komt in zicht. Het werkloosheidspercentage is hierdoor gedaald van 5,2 eind 2006 naar 4,1 procent eind 2007. De werkloosheid is ook in het vierde kwartaal onvertraagd blijven dalen. De arbeidsmarkt wordt al maar krappere.

Raakt het arbeidspotentieel daarmee uitgeput? In 2007 beslist niet. Vooral vrouwen bieden zich aan op de arbeidsmarkt, maar ook blijven ouderen massaal langer doorwerken. De generatie werkende 60-plussers groeit snel door de instroom van de kopgroep van de babyboomers.

Het aantal vacatures bereikte eind september een recordniveau van 236 duizend. Eind december bleef dit recordniveau gehandhaafd. Er zijn nu 3 vacatures op de 100 banen.

Er heerst vooral veel dynamiek op de arbeidsmarkt. Niet alleen ontstaan er veel vacatures, er worden er ook meer dan ooit vervuld.

Sheet 11: Loonkostenontwikkeling

In deze grafiek besteden we aandacht aan de loonkostenontwikkeling.

De hoge spanning op de arbeidsmarkt begint nu ook door te werken in de lonen. In de eerste helft was de cao-loonstijging niet meer dan 1,7 procent, in de tweede helft van 2007 al 2,3 procent. In januari 2008 kwam de cao-loonstijging uit op 2,5 procent. De stijgingen van 4 à 5 procent van rond de millenniumwisseling zijn echter nog niet in zicht.

De stijgende (cao-)lonen, maar ook de minder sterke toename van de arbeidsproductiviteit hebben hun weerslag op de loonkosten per product in de marktsector. Deze laten na drie jaar van daling of stabilisatie een licht opgaande beweging zien. Van belang voor de concurrentiepositie van Nederland.

De loonkosten per eenheid product zijn ook van belang voor de lage inflatie die we in Nederland vier jaar op rij met percentages tussen de 1 en 2 hebben gehad. In de tweede helft van 2007 trok ook in Nederland de inflatie aan onder druk van hogere prijzen voor autobrandstoffen en voeding. Nederland blijft wel opvallend ver achter op Europa waar de prijsstijging inmiddels boven de 3 is gekomen.

Sheet 12-13: Inflatie

Hier ziet u de ontwikkeling van de inflatie. In 2006 was de inflatie historisch laag, maar ook in 2007 was de prijsstijging beperkt. Gemiddeld steeg het prijspeil met 1,6 procent.

Ik zal nu het nieuwste cijfer over januari bekendmaken. In januari is de inflatie opgelopen tot 2,0 procent. Voor het eerst in vier jaar weer een 2 voor de komma. Dit komt vooral door de duurdere kleding. Ook benzine en voedsel zijn duurder dan vorig jaar. Een opwaarts effect is er ook vanwege de aanvullende ziektekostenverzekeringen. Die stijgen dit jaar aanzienlijk meer dan in 2007. Het kon niet uitblijven dat er een rekening wordt gepresenteerd voor de stijgende zorguitgaven. Opvallend is dat energie (elektriciteit en gas) nu zelfs goedkoper is dan een jaar geleden. Mild is de stijging van de lokale belastingen.

Sheet 14: Samenvatting

2007 was het beste jaar sinds 2000: met een groei van 3,5 procent doet Nederland het beter dan Duitsland, de eurozone en natuurlijk de Verenigde Staten.

Ondanks verontrustende berichten over de economie is er geen afzwakking van de economische groei in het vierde kwartaal waar te nemen. Er zijn juist een aantal groeirecords bereikt. De hoogste kwartaalgroei (4e kwartaal) en hoogste jaargroei sinds 2000 en in het derde kwartaal werd de hoogste kwartaal-op-kwartaalgroei genoteerd in meer dan tien jaar. De groei wordt ook breed gedragen. Niet alleen de uitvoer, maar ook de consumptie en investeringen dragen in belangrijke mate bij aan de economische groei.

Er zijn flink meer banen; zo'n 180 duizend meer dan een jaar eerder. De werkloosheid is gedaald tot net boven de 4 procent en de spanning op de arbeidsmarkt is duidelijk zichtbaar in een record aantal vacatures.

Onder invloed van de krappe arbeidsmarkt, krijgen werknemers een betere onderhandelingspositie waardoor de lonen aantrekken, en ook de prijzen beginnen licht te stijgen.